

של סבלותיו ואימותיו, שאינן מניחות לו להרגע, לקפוא על השמרים. ובאם ברגע זה יבוא מי מן הצד לשאול: הי, רחימאי, מהי הפרוגרמה שלך? מה כוונתך? כמתכוון יותר מאשר לזהות על עצם הדבר, ללעוג מבעד לחיוך מיטיב, המבצבץ מעל לשפתים מתוקות, להביא לידי מבוכה, מעט מזער לצחוק על חשבון....

—הב את השגרה הפרוגרמתית ונדע מי אתה, לאן מועדות פניך, כי אנו—את שלנו כבר מזמן הכינונו, אל נכון הכינונו. ואם לא אנו, הרי שיש דואגים לכך, שכל אדם תהא לו בכיס בגדו פרוגרמה מוכנה על כל צרה שתבוא.

בעוד זה מישיר את מבטיו, כמבקש לחדור לפני ולפנים, —מלעג ומלגלג הלז בתוך לבו. הנה נשמע מפיו הנשאל והנחקר, שעמד מחולחל, אובד עצות, כי כלל וכלל אינו בקי בפרוגרמות, —תחילה נמגום בלתי בטוח, חושש, ולבסוף נשרה מלה איומה מדהימה, בלתי מובנה כיום לגמרי: נצח!

ושומע אני עוד היום את הלעג המר, שנדרדר ברחוב לאחר שיחה כעין זאת שיותר שהיא באה ללמד היא באה לשם קנתור, לשם התהדרות השכיחה למדי—

אולם ברגע ההוא לא נשאר דבר אחר מאשר לשוב אל עצמו, אל פנת היחוד, אל היצירה שטרם נפסקה, כי אסור שתפסק. אל האימה הכובשת הכל: הנצח!

ג. ט.

הגשמת האידיאה, הממלאה את עולם חוותו של היוצר, היא הכוון, היא הדרך היחידה, שישנה לכל אמן, בין שהוא מכונס תוך פנתו, תוך עצמו, ובין שהוא הלך אל השווקים הרחבים לבקש לו מוצא ופתרון לכל לבטיו.

מי שומע זעקת הנשמה, הכמהה לבטוי? מי שם לב כיום לעינים המיואשות, החותרות אחר אפשרות של התבטאות?!

אלה, אשר הלכו, ברחו, כנרדפים על צואריהם, נחפזו לאבוד תוך קלחת הכרכים; להם לא נשאר שם במרחק, מאשר בשעות טירוף פנה נאלחה באיזה בית קפה מקוטר תמרות עשן ורצון-טירוף: לשכוח, לא להיות, לחלוט—ואי-אפשר.

כאן שוב אין מוצא אחר, מאשר לילך, לשוב ברגעי חדלון אלה אל פנת הבדידות, אל די אמות של יחוד לחוות באספקלריא של מעלה, לכבוש את הכאב תוך עצמו, להיות כאותו הכלב הקשור בשרשרת ברזל אל מאורתו, חורק שנים לזר, בל יהין להתקרב, בל יבוא להפריע את דממת לילה קדורני.

מה איומות השעות דללו, שיש בהן מן הטירוף של אבוד עצמו לדעת ושל רצון יצירה. אז, אולי דוקא אז, באותן השעות דדומומות ימצא לו אחד פה, שני שם, את דרכו ליצירתו, לרוח היצירה, לאידיאל האידיאה, המקשר אותו עם המעבר, חסר-גשמיות נסיונית של הזמן, של החולף, עובר—הוא חי מעבר לזמן וכל גבול. כאן מקור היצירה, מקור המחצב: יצירת יש מאין! אם גם יש כאוב, דווי, שאין לו פתרון אחר מאשר זעף נפשו של היוצר בבדידותו.

ברוך זהבינה

פִּתְּוֵי שְׁחֹרֹת

I

נִפְשֵׁי עֲרַפְלֵי סְתֵמֶתָה.
 יֵשׁ בְּצִיף מְרוּשֶׁת זְעֻזְעִים—
 וְזַעַם בְּאֵתֵי פְקֵרֵי תִירָתָה,
 הַזִּירָה עַל יָם בְּסוּפִים.
 יִתְרַבֵּם בְּחֶלֶץ דְּמֵי תְּמוּהָ;
 יִתְרַבֵּם בְּצִבֵּי זֶה חֶלֶץ—
 עַל פְּנֵי הַעֲבָר הַפְּרוּשׁ;
 לֹא אֶבְרַח סַפְּנֵי הַתְּקַלֶּל.

בְּרַבָּא וְהִזְוָה—הַבְּנֵט נָא
 בְּעֵקֶלְקוֹף לְמֹו גִּוּף שֶׁל עוֹלָם?
 סֵף הַיָּם לִי בְּרִית לְשֵׁל רַע
 בְּנִשְׁעָה בְּכַבְדֶּת כְּאֵד.
 בְּנִפְשֵׁי עֲרַפְלֵי סְתֵמֶתָה,
 בְּנִפְשֵׁי כְּבֵר זַע לֹו הַיְּסוּד.

II

וְיָדֵי הַשִּׁירֹת תִּכְתְּבֶנָה;
 (וְיִו תְּמוּיָן יִרְקַק בְּיָדֵי)—
 עוֹד לְדַחֵץ זְעֻמָּן תִּתְּוִינָה
 בְּמֹו אֲדָם שׁוֹרֵט אֶל קְרוּבֵי.
 וְנִפְרוּ תְּהִיזוֹנֵם הַצְּנוּיָם,
 לְכַרְכֵּם אֵט בּוֹכָה עוֹד אֶפֶס,
 אֲסַפֵּר סִתְּוֶדָה, מִשְׁתַּרְע—
 לְיָדֵם הֲלֵא אֵין עֲרַפְלֵי.

III

רְצוּנֵי הוּא יְמוֹת בְּגִבֵּל שְׁחַק.
 עֵתָה יִפְרוּ בְּחֻמֵי לִי יָפִים—
 תִּקְרַעֶם זֹו אֲרָצִי, תִּשְׁפַּח.
 לֹא-דָרְדוּר, לֹא סֵעוּת—לֹו כְּפִים.
 גַּם עוֹדֶךָ בְּמִצִּית הַחֹרֶתָה,
 כְּאֵלֵי הַיָּם אֵתָה מִי, יָם תִּיכּוֹן—

הַחֹלּוֹת, אֵל תִּהְיוּ לִי כְּרֵשֶׁת!
 לְקַבֵּל מַעֲרִימוֹ דוֹרוֹת;
 לְקַבֵּל: יַד-גְּזוֹרֵל סְתֵמֶתָה
 מִצְּלִיף עַל כְּתֵפִים שְׁחֹרֹתָה,
 כְּתוּבֵיךָ בְּזִמְרָה גַל עֲרֻקוֹתָה
 אֲלֵי חוֹף. הֵתָ, תִּדְרַל גָּא, תִּדְרַם—

ותמי סמקרים, במקמרת.
 רק יפה שנכתב בטוים.
 ויפה שמוד יש לי הפח
 לתרדים, להמית את רגזי -
 ויזמר לייפיד הקולות,
 לנצחה, להפכה לשלי.
 לא תרחמי גם עלי, מאימת.
 בגופך בי בונדת תמיד -
 את נכנסת תבאי, נדהמת,
 עת תשרק הרומית ותשקטי
 בשנה - בגורל שחתך מה,
 שתהמיד בזהב תקוים -
 רצוני הוא ימות בגבל שחק -
 עתה יפרו רחמי לי ימים.

IV

את ידי אל רפי בקר קשרתי.
 רק אחת יש לכן: משברו -
 שתק! - בקללה לו אפרתי;
 ותמיד בתמיד יתקוטטו.

לי קרב עם חולות שרפבו.
 בי חזה שחרית הקרו;
 משמללים ודמיוני הם שזחחו:
 שאשא, שאסבל את דברו.
 במקורו של דמי ושתמקע.
 מה אנוד: פה מכאוב ומשנה -
 ונפמי הזועק, הוא יודע
 ששליתי לעצמי את כל זה.
 מה עשיתי לעצמי לא אסלח לי.
 גם איני האשם האים -
 רק אדם: שאני זה חתכתי
 באפקי הטברים אות ריגון.
 נקמת יד מענותי בה נזשרת,
 בתחפה לבאי בצמאון -
 פרחים לבאי את קולשרת -
 לא אסלח, גם איני האשם.

V

יתנקם לקבי בקל רגע.
 יתנקם פירי גמד רום
 ויבו קל מרפר מלא רגש -
 בעד יפי שלמתי בדם.
 לי ארצי לא זוית שפרטמ,
 לא ילדות סתוקה שבגאי -
 רק זמרה על ברכים שזרחת
 ברכות דויה באוני.
 רצוני לא ימות - בי בי קבת,
 בלי תלום, בלי יד, בלי סלים -
 רק זמרה של רוחות תפררה
 פי אים, העלי טרמדם.
 שפתי - שפתי. בלי סמיתתי
 בארצי ישותי כה המקכה -
 בנים תיכון - יום אזרים לי רציתי -
 בשיניה שרשו עד תקע.

תל-אביב

ע ל א ד ר י כ ל ו ת

ד. קוצינסקי

באופן שאני רוכש לי אותו. שאני גובר עליו, משחלט ומרגיש אותו. קשה להסביר זאת לאדם, שאינו בקי בענינים אלה. אולם קל לו להבין, שהרגשת החלל של קולומבוס, אשר רק כעבור חודשים מספר הגיע לאמריקה. היא אחרת לגמרי, מאשר זו של אדם, בן תקופתנו, הגובר את המרחק הזה במשך שעות מספר. בן התקופה ההיא יצר בתוך חלל מרוכז, תוך עצמו, דוגמת העולם השולט בו, באדם. בן זמננו יוצר חלל הארגון: מסעלי תעשייה בכל הופעותיהם השונות, שכונות וכדומה. (גם הרחוב הוא רק חלל ארכיטקטוני, אם גם בלתי מסופן). כיום משתלט האדם על חלל העולם. אדם הרומנטיקה והגוטיקה יצר את החלל של אור מסתורין, לא כן האדם המודרני המכניס את האור בכל זהרו ובכל הדרו אל תוך החלל הארכיטקטוני. הוא הקובע את החדירה ההדדית של החלל החיצוני והחלל הפנימי עד כדי כך, שאין להפריד ביניהם. חללנו, חלל האוטו, האוירון - הנהו חלל הכוון, והתקדמות התנועה. הודות לאוטו והאוירון, היינו התנועה הבלתי פוסקת, המקרבת - הולך ופוסק הדבר המפריד בין אדריכלויות לאומים. ההבדלים הארכיטקטוניים תלויים, בעיקר, בסגולות החומרים ובקו-סטרוקציות הקשורות בחומרים האלה. והרגשת החלל המתחלפת ומשתנית קובעת

בתקופה קדומה, בראשית היות האדם, היתה דירתו חלל מגין בפני פורעניות הטבע, אויביו, ובעלי חי טרסניים. רק משהחל מתוך יצר שעשועים לצייר על פני קירות מערות ציורים מהעולם הסובב אותו. לבנות מן החומרים, בהם הקים לו את סוכת המגן שלו. חללים מחושבים ומעשיים - צצה כעצם הראשונה האדריכלות, כגורם תרבותי. - באותה המדה, שצורת הבטוי של המוסיקה הוא הצליל, של הציור השטח והצבע, של הפסלות הגוף, - באותה המדה היה החלל צורת הבטוי של האדריכלות. הוא ניצר מתוך תנועת השטחים בכל הפוכיהם. הצורה היסודית של החלל הם: המעוקב, הכדורי, הגלילי, הפריסמה. כל חלל ארכיטקטוני ניצר מתוך אותן הצורות היסודיות או שנוייהן. יפי החלל תלוי בבהירות צורתו, ביחסי השטחים הסמוכים ובהארה. כי לכל חלל ארכיטקטוני תכלית משלו. התכלית הזאת היא גם הקובעת צורתו. משנה תנאי של צורת החלל הארכיטקטוני הוא יחסו לחלל החיצוני, יחס, המוצא את ביטויו באופן של חדירת השטחים הסוגרים אותו כלפי חוץ. מהו המציין את תקופתנו? האם לא הרגשתנו את החלל, הרגשתנו את העולם. כי יצירת החלל הארכיטקטוני תלויה בעיקר בי, בעמידתי בעולם.